

Szociális munka szakos hallgatók képzésének tapasztalatai Innsbruckban

Szociális munka szakos hallgatók képzésével 2015 eleje óta foglalkozom az ausztriai Tirol tartományban működő Management Center Innsbruck (MCI) oktatójaként. Jelen tanulmány megírásának célja az Innsbruckban működő szociális munkás képzés bemutatása azzal a céllal, hogy a magyarországi szociális képzésekkel foglalkozó szakemberek és a képzésekben részt vevő hallgatók információt szerezhessenek egy szomszédos országban működő gyakorlatról. Szándékosan nem „jó gyakorlatot” írtam, hiszen a részletezett osztrák szociális képzést semmiképpen sem szeretném mindenáron követendő példaként, a hazai tapasztalatok fölé helyezendő nyugati *best practice*-ként aposztrofálni. Céлом csupán a tavaszi félévben szerzett tapasztalataim objektív szemléltetése a hazai szakemberek, a tanulmányaik folytatását Ausztriában elképzelő alapképzéses hallgatók, esetleg a külföldön dolgozni vágyó oktatók számára. Ennek tükrében írásom elsősorban gyakorlati információkat tartalmaz, és nem célja a tudományos élet gazdagítása.

Ausztria Magyarország nyugati szomszédja és az egyetlen olyan szomszédos ország, amely a diktatórikus államhatalmakat elkerülve akkor is fenntartott szociális munkás képzést, amikor a kelet-európai országok elnyomó politikai rendszerei tiltották a szociális szakok alapítását, és tagadták a szociális munka létjogosultságát a szocialista társadalmakban. Ennek köszönhetően a képzés színvonala, a szociális munka társadalmi elfogadottsága, a szakemberek bérezése és a jóléti intézmények fejlettsége meglehetősen magas Ausztriában. Érdekes módon, noha kézzel fogható lett volna, hogy a szomszédoktól tanuljunk, Magyarország (és a többi kelet-európai ország) szinte egyáltalán nem vagy csak elvétve használta fel az osztrák tapasztalatokat saját felsőfokú szociális képzéseinek újraélesztéséhez. Sokkal inkább érezhető a hazai képzéseken a brit és amerikai dominanciájú angolszász iskola hatása, mint a német, a svájci vagy az osztrák műhelyek befolyása. Noha az említett országok módszertana is erősen épít az angolszász gyökerekre, a második világháborút követően képesek voltak saját útjukat bejárni, szakmai módszertanukat és elméleteiket kialakítani a nagy tudományegyetemek mellett működő szakmai közösségek. Ilyen fontos szakmai műhely például a Zürichi Egyetem köré szerveződött úgynevezett Zürichi Iskola, amely olyan neves, szociális munkával is foglalkozó

társadalomtudósokat foglal magában, mint a Magyarországon is ismert névnek számító Silvia Staub-Bernasconi vagy Werner Obrecht. A műhelyekhez köthető fontos és hazánkban ismeretlen elméletek például Obrecht szükséglet-központú (*Bedürfnisorientierte*) szociális munkáról szóló elmélete (Obrecht 2001), vagy az életvilág-orientált (*Lebensweltorientiert*) szociálismunka-elmélet (Thierisch et al. 2012).

Management Center Innsbruck (MCI)

A tiroli régió fővárosában, Innsbruckban működő Management Centert 1995-ben hozták létre elsősorban azzal a céllal, hogy a térségben felmerülő üzleti és management jellegű képzésekre mutatkozó fokozódó igényt kielégítsék. Később a főiskola lassanként az összes gyakorlati irányultságú felsőfokú szakképzést magához vonzotta. Ezzel egy logikus feladatmegosztás jött létre Innsbruck nagy egyeteme, a 28 000 diákot befogadó Leopold Franzens Egyetem és a főiskola között. Az egyetemenél maradtak a klasszikus bölcsészszakok, valamint az orvos-, a teológus- és a jogászképzések. A 3000 körüli hallgatói létszámmal működő MCI pedig a gyakorlatorientált (*anwendungsorientiert*), kevésbé tudományos jellegű képzéseket foglalja magában. Az ilyen típusú feladatmegosztás a német, a svájci és az osztrák egyetemek (*Universität*) és főiskolák (*Fachhochschule*) között egyébként meglehetősen megszokottnak mondható. A fenti folyamatoknak köszönhetően szociális munka tanszékekkel csak viszonylag ritkán találkozhatunk tudományegyetemen, ezek szinte kizárólag a szakfőiskolák hatáskörébe tartoznak, akár az alap-, akár a mesterképzések tekintetében.

Némi magyarázatra szorul, hogy egy klasszikus üzleti főiskola miként képes működtetni egy szociális munkával, szociálpolitikával és szociális menedzsmenttel foglalkozó tanszéket. A kilencvenes évek elején nem volt sem Innsbruckban, sem egész Tirolban szociálismunkás-képzés. A térségben dolgozó hallgatók és szakemberek egyéb lehetőségek híján a németországi (különösen a müncheni), az olaszországi (Bolzano, Trento) vagy a nyugat-ausztriai (Voralberg), esetleg bécsi főiskolákról és egyetemekről kerültek ki. Fontos megjegyezni, hogy az ausztriai Tirol Régió, a németországi Bajorország és az Olaszországhoz tartozó Dél-Tirol minden szempontból nagyon erős, országokon átívelő gazdasági, társadalmi és kulturális egységet képez. Mindez azért is lé-

nyeges, mert noha az MCI hallgatóinak összetétele első ránézésre igencsak nemzetközinek tűnik, a valóságban a külföldi hallgatók háromnegyede ezekből a délnémet és északolasz tartományokból származik. A kilencvenes évek közepére a szociális problémák sokszínűvé és egyre láthatóbbá válása (mindenekelőtt a tömeges migráció révén) egyre több szakembert igényelt Innsbruckban és az egész régióban. Emiatt a tartomány indokoltnak tartotta egy egész Tirolra kiterjedő szociálismunkás-képzés megszervezését, amelynek a regionális székhely, Innsbruck ad otthont. Tirol jelentős anyagi támogatást nyújtott a képzés bevezetéséhez és későbbi fenntartásához. Az oktatás finanszírozásának másik forrása a hallgatók befizetéseiből származik. A költségtérítés mértéke szociális munka szakos hallgatók esetén egységesen 350 euró félévenként. Az egyes szakok tandíjait összehasonlítva, a szociális munkás hallgatók fizetik a legkevesebb hozzájárulást.

A szociálismunkás-képzés struktúrája

A szociálismunkás-képzés saját tanszékkal rendelkezik az MCI-n belül, és szakmailag meglehetősen nagyfokú autonómiát élvez. A tanszéken 14 fő munkatárs dolgozik, közülük 8 oktató (*Lektor*), 2 tudományos munkatárs (*Wissenschaftliche Mitarbeiter*), 3 tanszéki adminisztrátor és egy titkárságvezető. A szakmai tárgyakat a lektorok oktatják, a tudományos munkatársak a gyakorlatfeldolgozó és a szakdolgozatíró szemináriumok megtartásában vesznek részt. Az oktatók mindegyike doktorátussal (PhD) rendelkezik. Érdekes módon minden oktató rész munkaidőben dolgozik. Ennek oka az osztrák szakfőiskolákon dolgozó főállású oktatók nagyon magas óraterhelése (18x45 perc hetente). A progresszív adórendszert is figyelembe véve, az oktatóknak nem éri meg főállásban munkát vállalni, hiszen a megnövekedett óraterhelés nem jár arányosan magasabb bérekkel. Az órák körülbelül kétharmadát oktatják a „belső” munkatársak, a kurzusok harmadát pedig külső szakemberek, vagyis meghívott oktatók tartják. Különösen a speciális szakismereteket igénylő tárgyak esetén, mint például a jogi és egészségügyi jellegű kurzusok, vannak be külsős munkatársakat.

A tanszéken alap (szociális munka) és mesterképzésben (szociális munka, szociálpolitika és menedzsment) vehetnek részt a hallgatók. A bolognai rendszer szabványainak megfelelően az alapképzés 3 évig, a mesterképzés további 2 évig tart. Alapképzésre átlagosan 50, mesterképzésre pedig 30 hallgatót vesznek fel évente. A szakmai gyakorlatok a rendes képzés szerkezetébe vannak integrálva, tehát nincsen külön gyakorlati félév a hallgatók számára, ahogy azt a hazai alapképzések hat plusz egy féléves rendszerében megszokhattuk. A túljelentkezés a mesterképzés esetén háromszoros, alapképzés esetén pedig hat-hétszeres. A szociálismunkás-képzés a

főiskola második legnépszerűbb szakja a turizmus és vendéglátás szakot követően. Az MCI szociálismunkás-képzése a második legnépszerűbb képzési hely egész Ausztriában. A felvételi vizsgák tanulsága szerint a hallgatók elsősorban Innsbruck városának vonzereje (népszerű szórakozóhelyek, sí- és snowboard-paradicsom), az MCI jó hírneve és nemzetközi kapcsolatai, valamint a későbbi tiroli elhelyezkedés biztonsága miatt választják a főiskolát. A jelentős túljelentkezés miatt a tanszék megengedheti magának, hogy csak a legrátermettebb és legfelkészültebb hallgatókat vegye fel. A felvételi eljárás során a hallgatók elsőként egy három esszékérdésből álló írásbeli vizsgát tesznek. A mesterképzésre jelentkezők esetén a felvételi lap utolsó kérdése angol nyelvű, amit szintén angolul kell a pályázóknak megválaszolni. Az írásbeli vizsgát követően, annak eredményétől függetlenül, minden hallgatónak lehetősége van a szóbeli felvételi vizsgára is. A szóbeli vizsgán nincsenek előre meghatározott kérdések és témák. Az oktatókból álló 3 tagú bizottság egy sillabusz alapján teszi fel kérdéseit, és 5 kategóriában méri fel a hallgató felkészültségét és rátermettségét. Ilyen szempontok a hallgató szakmai előélete, kommunikációs képessége, egyéb szociális készségei, szakmai és tanulmányi céljai, társadalmi aktivitása és problémamegoldó képessége. Mivel csak minden ötödik-hatodik hallgató nyer felvételt, nagyon fontos, hogy a pályázók rendelkezzenek valamilyen, szociális területen szerzett szakmai gyakorlattal. Ez a szakmai tapasztalat a jelentkezők háromnegyedének rendelkezésére is áll, ami az osztrák oktatási rendszer jellegének köszönhető. A tanulók már a középiskola éve alatt önkéntes munkában vesznek részt szociális intézményekben és civil szervezeteknél. Az érettség után pedig egy úgynevezett „szociális év” következik (ez a fiúknál sokszor a sorkatonai szolgálat kiváltását is jelenti), amikor a fiatalok egy évig társadalmi célú szervezeteknél dolgoznak. Sokan választanak külföldi intézményeket ehhez a munkához, elsősorban latin-amerikai és afrikai országokat, valamint Indiát. Egy elég kiterjedt önkéntesmunka-hálózat biztosítja a kiutazást és a költségek részleges fedezetét. Ösztöndíjakra is lehet pályázni, így a szociális év költségei váltakozva oszlanak meg az állam, a részt vevő diákok családjai és a fogadó szervezetek között. A folyamatnak köszönhetően viszonylag ritka a középiskolából közvetlenül kikerülő 18-19 éves jelentkező, a legtöbben 20. életévük betöltését követően, némi szakmai tapasztalat birtokában jelentkeznek szociális munka alapképzésre. A felvételizők döntő többsége ismeri a képzési rendszert, és konkrét elképzelésekkel rendelkezik arról, hogy a szociális munka mely ágában szeretne a későbbiekben tevékenykedni, vagy legalábbis arról, hogy melyik szakterület (*Handlungsfeld*) érdekli elsősorban. A mesterképzésre való jelentkezésnek nem

alapfeltétele a szakirányú alapidiploma megléte. Ennek köszönhetően viszonylag sokan (a jelentkezők fele) pályáznak más alapvégzettségek birtokában. A leggyakoribbak a pedagógus, neveléstudományi, valamint a sport és rekreációs alapvégzettséggel rendelkező, nem szociális munkás pályázók. A nem szakirányú alapidiplomával rendelkezők felzárkóztatása meglehetősen nehéz. Az érintett hallgatóknak a mesterképzés első félévében részt kell venniük egy felzárkóztató kurzuson, amely azonban nem képes az alapképzés teljes, hároméves ismeretanyagát átadni. Az alapképzésről mesterképzésbe felvételiző saját hallgatók száma viszonylag csekély, évente 5–10 fő. A legtöbb mesterképzéses hallgató tehát más felsőoktatási intézményekből és gyakran más tudományterületekről érkezik.

A hallgatók az alapképzés befejezését követően szociális munkás oklevelet kapnak. Az alapképzés, elsősorban a szociális munka hét szakterületének valamelyikén, a gyakorlatban dolgozni vágyó szakembereknek nyújt ismereteket. A képzés központjában a szociálismunka-elméletek, a szociálismunka-gyakorlat, továbbá a tevékenységi területekhez (egészségügy, hajléktalanellátás, migráció, igazságügy, idősgügy, fogyatékkal élők, gyermek- és ifjúságvédelem) kapcsolódó speciális ismeretek állnak. A mesterképzésben nem válik külön a szociális munka és szociálpolitika képzés. A mesterképzés már nem foglalkozik az alapvető ismeretek és készségek átadásával, hanem a jóléti rendszerekről, a szociális intézmények menedzseléséről és a szociális politikákról szóló ismereteket közvetít. A hallgatók szociális munkás mesterdiplomát kapnak a képzés végén. Problémát jelent, hogy egy mesterképzéses szociális munka diploma jogosítványként szolgál arra, hogy a szociális szféra bármelyik területén szakmai pozíciókban helyezkedhessenek el a végzettek. Mivel elég sok a nem szociális képzésekből átáramló hallgató, ők is jogosultak arra, hogy szociális munkásként helyezkedhessenek el a terepen lévő intézményeknél, anélkül hogy bármiféle fogalmuk lenne a szociális munka elméletéről, módszereiről és gyakorlatáról, amelyeket az alapképzésben kellett volna megtanulniuk.

Magyarországhoz hasonlóan Ausztriában is problémát okoz a mester- és az alapvégzettséggel betölthető álláshelyek elkülönítése. Az egyes szintek munkaerőpiaci funkcióit behatároló jogszabályi feltételek teljes mértékben hiányoznak. A képzőhelyek elképzelése szerint az alapidiplomával rendelkező szakemberek a szociális munka gyakorlatában, a terepen dolgoznának. A mesterdiplomával rendelkezők munkája pedig a szociális intézmények (*soziale Einrichtungen*) irányítása mellett a tervezési és szervezési feladatok ellátása lenne. A gyakorlatban a munkahelyek maguk választják meg, hogy mely diplomákat és mely képzési szinteket fogadják el egy-egy

álláshely betöltésénél. Tapasztalatok szerint a jelentkező egyéni kvalitásai többet nyomnak a latba, mint a szociális munkás mesterdiploma súlya. Valószínűleg ennek is köszönhető, hogy az alapképzésben végzetek ötöde-tizede megy csak tovább mesterfokozatra, közvetlenül az alapvégzettség megszerzését követően az MCI szociális munkás-képzésében. A mesterképzés szakmai és anyagi megtérülése ugyanis meglehetősen alacsony. Így elsősorban olyanokat vonz a mesterképzéses diploma, akiknek van már valamilyen alapidiplomája más területekről, szociális munkásként szeretnének dolgozni a jövőben, és ehhez nem akarnak még egy alapidiplomát szerezni, hanem a meglévő alapképzés-fokozatuk birtokában inkább a mesterképzést választják.

A képzési rendszer egy másik, elsősorban német nyelvű országokat érintő sajátosságára is szeretném felhívni a figyelmet. Ez a jelenség pedig a szociálpedagógus-képzések kikopása a szakfőiskolákról. A szociálpedagógia diszciplínát általában Németország és más németajkú országok válaszának tekintik az angolszász eredetű szociális munkára. Manapság a két területet elsősorban a célcsoport életkori jellemzői alapján különböztetik el egymástól. Eszerint a szociálpedagógia inkább a gyermekekkel és fiatalokkal foglalkozik, míg a szociális munka feladata elsősorban a felnőttvédelem. A szociális munka ugyanakkor a gyermek- és ifjúságvédelmet is saját praxisához rendeli és az eltérést inkább az alkalmazott módszerekben érzékeli (Payne 2014). Eszerint a szociálpedagógia elsősorban a pedagógia módszereivel, a kliensek tanításával és képessé tevésével, a hiányzó készségek és képességek pótlásával igyekszik a szociális problémákat felszámolni. Ezzel szemben a szociális munka a participációban, a kliensek döntési folyamatokba való bevonásában, a belső, rejtőzködő erőforrások felhasználásában hisz. Ahogy korábban említettem, a nyolcvanas és kilencvenes években oly népszerű szociálpedagógus-képzések szinte teljesen eltűntek az osztrák, a német és a svájci főiskolákról. Ennek egyik lehetséges oka a szociális munka térnyerése és a szociálpedagógia kiszorulása. A szociálpedagógus-képzést ugyanis nehéz a nemzetközi szakmai élet folyamataihoz kapcsolni, hiszen nem vagy csak alig található az említett országokon kívül a képzéssel foglalkozó tanszékek, folyóiratok vagy a témában folytatott konferenciák. Ennek következtében a szociálpedagógia izolálódott, majd szép lassan átadta helyét a szociális munkának a főiskolákon. A háttérbe szorulás másik magyarázata lehet, hogy a szociálpedagógiát szakmailag egyre gyakrabban támadták azzal a vélt vagy valós okkal, hogy módszertana a klienseket infantilizálja, és a döntések meghozatalát a szolgáltatást igénybe vevők fölötti szintre helyezi.

Gyakorlatok

A szakmai gyakorlatokra a képzés rendes hároméves, illetve mesterképzés esetén kétéves időszakában kerül sor. A legfontosabb gyakorlat a „nemzetközi szemeszterben” megtartott féléves nagy-gyakorlat. A nemzetközi szemeszterre az alapképzés 5. és a mesterképzés 3. félévében kerül sor. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy a hallgatók kiválasztanak egy, az MCI-vel kapcsolatban álló külföldi partneregyetemet, ahol vendéghallgatóként fél évet eltöltenek. A nemzetközi félév alatt a hallgatók részt vesznek a partneregyetem által szervezett oktatásban (többnyire angol nyelven), és ezzel párhuzamosan egy gyakorlati helyen is dolgoznak a partnerintézmény országában. Azok a hallgatók, akik nem tudnak vagy nem akarnak külföldre menni a nemzetközi félévben, az MCI-n maradván angolul hallgatják a kínált kurzusokat. Itt jegyezném meg, hogy mind az alap-, mind a mesterképzésű hallgatók angol nyelvismerte igen magas szintű. Különösebb probléma nélkül képesek követni az előadásokat, szerepelni a szemináriumokon és megírni dolgozataikat. Szintén érdekes adalék, hogy a diploma megszerzéséhez nincs szükség nyelvvizsgára, annak ellenére, hogy a hallgatók döntő többsége ezt mindenféle erőfeszítés nélkül képes lenne teljesíteni.

Az igazsághoz hozzátartozik, hogy a nemzetközi félévben külföldön tanuló hallgatók többsége a közeli Németországban, Olaszországban, esetleg Svájcban tölti el idejét. A messzebbre utazók körében a legnépszerűbb célország India és környéke (Banglades, Nepál és Sri Lanka), valamint egyes afrikai országok.

Vizsgák

A vizsgákra a félévek végén kerül sor. Külön vizsgaidőszak nincs. A minősítés egy ötfokozatú osztályozási rendszerben történik, ahol az 1 a legjobb, az 5 pedig a legrosszabb eredmény. Az oktatók számára ugyan nem kötelező, de a gyakorlatban elvárt és általános a hallgatók teljesítményének rövid szöveges értékelése is. A hallgatók teljesítménye értékelésének legáltalánosabb módja a beadandó házi dolgozat, valamint a szorgalmi időszak végén íratott írásbeli vizsga. Szóbeli vizsga tartására nincsen lehetőség, így a gyakorlatban előfordul, hogy a záróvizsgán ad számot tudásáról szóban első alkalommal a hallgató. A tanulók szakmai tudása, írásbeli kifejezőképessége, egyéni és csoportos problémamegoldó képessége meglátásom szerint meglehetősen magas színvonalú. Talán nem stílszerű ilyet leírni ezen a helyen, de a különböző hazai főiskolák és egyetemek szociális képzéseiben oktatóként eltöltött évek és a megtartott tucatnyi vizsga alapján tapasztalataim szerint az általam oktatott osztrák hallgatók kognitív képességei, nyelvi ismeretei, kommunikációs képessége, szakmai felkészültsége általában magasabb színvonalú az ugyancsak általam oktatott

hazai hallgatókénál, pályaorientációs elképzeléseik pedig világosabbak és racionálisabbak.

A hallgatók tanulmányaik végén szóbeli záróvizsgát tesznek. Alapképzésű hallgatók esetén mindez a szakdolgozat megvédéséből, továbbá a korábbi tárgyakból összeállított szóbeli szakmai kérdésekből áll. A mesterképzésben végző hallgatók ezenfelül diplomamunkájukat szóban is bemutatják a vizsgabizottságnak. A bizottságok három főből állnak, amelyekben az elnök mellett egy belső és egy külsős oktató is rész vesz, akik közül egyikük a hallgató konzulense (*Betreuer*). A vizsga 45 percig tart, amely végén a hallgatók szóbeli értékelést is kapnak a korábban említett hivatalos minősítés mellett.

A szakdolgozatok leadása három ütemben történik. Létezik egy tavaszi, egy nyári és egy őszi leadási időszak, amelynek megfelelően a hallgatók a leadást követő ősszel, télen, illetve tavasszal vizsgázhatnak. A diplomamunkák terjedelme alapképzésben 40, mesterképzésben 90 oldal. A dolgozatokat a hallgatóknak a főiskola által kiadott egységes sillabusz alapján kell elkészíteniük. Az alapképzésű hallgatók a képzés második évének a végén is leadnak egy írásbeli munkát, szakdolgozat 1. (*Bachelorarbeit 1.*) megnevezéssel, 25 oldal terjedelemben. A konzulenseket a tanszék jelöli ki, de a hallgató is megnevezhet két személyt, akiket konzulensnek szeretne. Amennyiben az adott oktató már leterhelte, nem vállalja a feladatot, vagy ha a dolgozat nem illeszkedik kutatási területéhez, a tanszék más konzulenszt jelölhet ki. Alapképzésű hallgatók esetén a témavezetőknek legalább mester végzettséggel vagy azzal egyenértékű magisztrátusi fokozattal kell rendelkezniük, mesterképzésű hallgatók esetén pedig követelmény a doktori fokozat megléte a konzulensek számára. A hallgatók már kész, a tanszék által jóváhagyott kutatási tervekkel (*Disposition*) keresik fel jövőbeli konzulenseiket.

Nemzetközi kapcsolatok

A főiskola és a szociális munka tanszék is számos nemzetközi kapcsolattal, partnerintézménnyel rendelkezik. A kapcsolatok egyik formája a külföldi vendégoktatók foglalkoztatása. A szociálismunkás-képzésben a cseriprogramoknak köszönhetően olyan nagynevű oktatók is részt vesznek, mint a korábban már említett Staub-Bernasconi vagy Werner Obrecht. A tanszék oktatói pedig a partneregyetemeken tudnak kurzusokat vállalni. Ennek elsődleges forrása az oktatók számára külföldi Erasmus-programokhoz kapcsolódó pályázatok. A szociális munka tanszék mentorintézményként is szolgál. A tanszék a Pristinai Egyetemmel együttműködve segíti elő a szociális munka mesterképzés elindítását Kosovóban. Az együttműködés különösen a képzési struktúra megtervezésére, a tantervek összeállítására, valamint a hallgatók és oktatók cseréjére terjed ki. A nemzetközi

kapcsolatoknak a korábban említett nemzetközi félévben is igen nagy szerepük van.

Kutatási irányok

A hallgatóknak egyszerre három kutatási programból áll módjukban választani, amelyek egyikéhez szabadon csatlakozhatnak. A két félévre szóló projekteket a tanszék oktatói hirdetik meg. A hallgatók a projektrészvételért némi pénzt is kapnak. A leginkább kedvelt projekttémák a migrációval, valamint a gyermek- és ifjúságvédelemmel foglalkozó kutatások. Érdeemes megemlíteni, hogy a főiskola jellegéből adódóan a képzés erősen frontális oktatás irányultságú, így a hallgatók kevesebb kutatásban, tudományos tevékenységben tudnak részt venni, mint a nagyobb kutatóegyetemek hallgatói.

Mindemellett azonban vannak érdekes kezdeményezések és programok, amelyekben a hallgatók részt vehetnek. Ilyen például a Katolikus Karitászt által működtetett vasútállomási szociális munka (*Bahnhofsozialdienst*) projekt. A program célja egy alacsony küszöbű szolgáltatás létrehozása az innsbrucki pályaudvar környékére koncentrálódó hajléktalanok, szenvedélybetegek, prostitúáltak és migránsok megsegítésére. A rászoruló személyek így közvetlenül az állomáson, a karitászt mobil irodáján keresztül juthatnak segítséghez, felvilágosításhoz, tanácsadáshoz, élelemhez és ruházathoz szakemberektől. Ennek előnye, hogy a helyi szociális rendszert és intézményeket nem ismerő, gyakran bizalmatlan, a hatóságoktól tartó személyek is segítséghez juthatnak a telepített szolgáltatáson keresztül. A projektben több mesterképzéses hallgató is részt vehet. Egy másik figyelemre méltó kezdeményezés a focihuligánokkal végzett szociális munka, amely a helyi csapat sokszor erőszakos és rasszista személyeket is magában foglaló B-közepének megfékezésére jött létre.

Tapasztalatok, fontosabb tanulságok

Alábbiakban néhány pontban szeretném összegezni az innsbrucki szociálismunkás-képzés számomra legfontosabb, véleményem szerint a hazai szociális képzések szempontjából is releváns tanulságait.

- A diploma megszerzéséhez nincs szükség nyelvvizsgára, ennek ellenére csaknem az összes hallgató magas színvonalon beszéli az angol nyelvet.
- Mesterképzésben nincsen elkülönítve a szociális munka MA- és a szociálpolitika MA-képzés, hanem egységes szerkezetben történik a tárgyak oktatása.
- A gyakorlatok a tanulmányi szemeszterekbe vannak integrálva, ami lehetővé teszi, hogy ne csússzanak fél évet az alapképzéses hallgatók tanulmányaik befejezésével és a mester szint elkezdésével.
- Minden hallgató köteles egy nem túl nagy összegű randiját befizetni. Tapasztalataim szerint ez segít nyo-

matékosítani a hallgatókban kötelezettségeiket és jogukat, és fokozza elkötelezettségüket tanulmányaik iránt. A hallgató így az oktatási szolgáltatások valós fogyasztójává válhat.

- A félévek végén nincsen elhúzódó vizsgaidőszak. A tanulmányok minősítése a szorgalmi időszak végén történik.
- A tantárgyak (*Lehrveranstaltungen*) felosztása nem másfél órás blokkokban, hanem fél napokban történik. Ennek köszönhetően nem szükséges a hallgatóknak naponta akár 4-5 különböző tanegységre figyelniük, legfeljebb 2 oktatási blokkot hallgatnak végig egy napon (délelőtti és délutáni). Mindez lehetővé teszi az oktatók számára a frontális oktatást segítő, kiegészítő és alternatív didaktikai módszerek (filmnézés, csoportmunka) hatékonyabb alkalmazását.
- A hallgatóknak minden órán kötelező a részvétel. Erről jelenléti ív készül. Ha a hallgató az órák felénél többet hiányzik (igazoltan), kompenzációs munkát kell teljesítenie a félév végén. Ez egy minimum 6 oldalas írásbeli munka, amely az oktató instrukciói alapján készül el.
- A nemzetközi félév nagyszerű lehetőséget biztosít arra, hogy a hallgatók ellenőrzött körülmények között külföldi egyetemeken tanulhassanak és a szociális munka gyakorlatában dolgozhassanak. Az el nem utazó hallgatók pedig angolnyelv-tudásukat tudják a félév során csiszolni, hiszen rá vannak kényszerülve, hogy az órákat angol nyelven hallgassák és vizsgáikat is angolul tegyék le.
- Az órákat a hallgatók évfolyamonként két csoportra osztva hallgatják. Ez lehetővé teszi az oktatók és a hallgatók közötti közverlenebb kommunikációt, és segíti a kiscsoportokban végzett munkák hatékonyabb megvalósítását. Mindez azt is jelenti, hogy az oktatóknak kétszer kell leadniuk ugyanazt az anyagot.

Felhasznált irodalom

- MCI (2014) Soziale Arbeit – Social Work, Bachelor, Full-time Broschüre, MCI, Innsbruck.
- MCI (2014) Soziale Arbeit, Socialpolitik und Management – Social Work, Social Policy and Management, Master, Full-time Broschüre, MCI, Innsbruck.
- Obrecht, Werner (2001) *Das Systemtheoretische Paradigma der Sozialen Arbeit als Disziplin und als Profession. Eine transdisziplinäre Antwort auf die Situation der Sozialen Arbeit im deutschsprachigen Bereich und die Fragmentierung des professionellen Wissens*. Hochschule für Soziale Arbeit, Zürich.
- Payne, Malcolm (2014) *Modern Social Work Theory*. Palgrave Macmillan, New York.
- Thierisch, Hans – Grunwald, Klaus – Königter, Stefan (2012) *Lebensweltorientierte Soziale Arbeit*. In: W. Thole (Hrsg.): *Grundriss Soziale Arbeit*. VS Verlag, Wiesbaden.

Online forrás

www.mci.edu